

Maqaalee Rabbii (Subhaanahu)-Kutaa 4.1

Description

Al-Hayy, Al-Qayyum

Imaamu Ibn Al-Qayyim (rahimahullahu) akkana jedha: “Jaalalli muka qalbii keessa jiruudha. Hiddi isaa jaallatamaaf of gadi qabuudha, jirmii isaa immoo Isa beekudha. Dameen isaa Isa sodaachudha. Baalli isaa immoo Isa saalfachuudha. Firiin isaa Isaaf ajajamuudha. Albuunni dhugaatii fi [soorata] isaaf ta’u immoo Isa yaadachuu fi faarsudha (zikriidha). Yeroma jaalalli wantoonni kanniin keessaa tokko dhabe, hiru ta’a.”[\[1\]](#)

Jaallatamaan hundarra jaallatamu qabu Rabbii olta’eedha. Isa caalaa fi Isa waliin wanti jaallatamu hin jiru. Wanti tokko Isa caalaa ykn Isa waliin yoo jaallatame shirkii guddaa ta’a. Isaa gaditti wanti jaallatamu faarfamaa kan ta’u, Isaaf jedhanii yoo jaallataniidha. Akkuma jecha Ibn Al-Qayyim keessatti argine mukni jaalalaa qalbii keessatti guddatu hidda, jirma, damee, baalaa fi firii qaba. Jaalalli nuti Rabbii Olta’aaf qabnu kana hunda akka baafatuuf carraaqi nurraa barbaadaa miti ree? Karaan hundarra gaariin kana galmaan itti gahan waa’ee maqaalee fi sifaataa Isaa ilaalchise beekumsa qabaachudha. Kutaa darbe irraa itti fufuun maqaalee Rabbii subhaanahu wa ta’aalaa haa ilaallu:

A.Hiika Al-Hayy fi Al-Qayyum

Akka lugaatti “Al-Hayy” jechuun “Jiraataa” jechuudha. Jireenyi faallaa du’aati. Jiraataan faallaa wanta du’aeti. Rabbiin Jiraataa yeroo hundaa turaa ta’e, du’aan fi badiinsi gonkumaa Isa hin qunnamneedha. Inni kana hundarraa qulqullaa’ee olta’ee.

Xabariin tafiir isaa keessatti ni jedha: “Al-Hayy (Jiraataan) Kan hin duunee fi hin banneedha. Isaa gaditti wantoonni akka gooftaatti ilaallamuun gabbaraman hundi ni du’u, ni badu. Namoota irratti akkana jechuun falma: Kan hin bannee fi hin duune gaditti wanti baduu fi du’uu gabbaramaa gabbaramuu ta’u hin danda’u. Sababni isaas, Gabbaramaan [ykn Gooftaan] Kan yeroo hundaa turu gonkumaa hin duunee fi hin banneedha. Kunis Rabbii Isa malee haqaan gabbaramaan hin jirreedha.” (Jaami’u Al-Bayaan 3/109) (Wantoonni Rabbii gadi jiran hundi waan du’aniif ykn badaniif gooftaa gabbaramu ta’u hin danda’an. Rabbiin immoo yeroo hundaa jiraataa hin duunee fi hin bannee waan ta’ee Gooftaa haqaan gabbaramuudha.)

Inni kutaalee qaama fi humna isaaniif kennu baatee silaa eessaa argatu? Soorataa fi qananii keessaa fi alaatiif Isatti hajamu. Osoo tola Isaatiin isaaniif laaffisuu baatee silaa soorataa fi qananii wayitu hin argatan. Rakkoo fi wanti jibban akka isaan irraa deebiâ€™tmuuf Isatti hajamu. Osoo Inni isaan irraa deebisuu fi rakkoo isaan irraa saaqu baate silaa rakkinni fi ulfaatinni isaan keessa jiran itti fufa.[3] Kanaafu, namoonni gara hundaan Isatti hajamu. Garuu Inni Dureessa Faarfamaadha.)

2ffaa-Dandeetti fi Tooâ€™tmannaan Isaa guutuu taâ€™tmuu- Inni Dandeetti Isaatin uumamtootaa hunda kan dhaabu fi jiraachisuudha. Uumamtoonni hundi gara Isaatti hajamu. Libsu ijaatiif Isarraa of dandaâ€™tmanii jiraachu hin dandaâ€™tmann. Arshiin, Kursiyyiin, samiwwan, dachiin, gaarreen, mukkeen, namoonni, beelladonni, bineensonni hundi isaanitu gara Rabbii oltaâ€™tmatti hajamu.[4] Qurâ€™tmanna keessatti ni jedha: **â€™Dhugumatti, Rabbiin samii fi dachiin [bakka isaaniitii] akka hin deemne qaba. Osoo bakkaa deemanii Isa malee wanti tokkoyyuu isaan lamaan hin qabu. Dhugumatti, Inni Obsaa, Araaramaa taâ€™tmeeera.**â€™ Suuratu Faaxir 35:41, **â€™Mallattoolee Isaa irraa samii fi dachiin ajaja Isaatiin dhaabbachuudha.**â€™ Suuratu Ar-Ruum 30:25

Dhimmoota lamaan armaan olitti kaasne Ibn Al-Qayyim akkana jechuun guduunfa: Al-Qayyum guutummaa durummaa Isaatii fi guutummaa Dandeetti Isaa of keessatti hammata. Sababni isaas, Inni Ofiin Kan dhaabbateedha, gama kaminiyyuu kan Isa dhaabutti gonkumaa hin hajamu. Kuni wantoota Isaan ala jiran hundarraa Dureessa fi Of dandaâ€™tmann taâ€™tmuu Isaa irraayyi. (Kana jechuun gara hundaan Dureessaa fi Of Dandaâ€™tmann waan taâ€™tmeeff homattu hin hajamu.) Ammas, Inni wantoota Isaan ala jiran Kan dhaabudha. Wantoonni Isaan ala jiran yoo Inni isaan hin dhaabin dhaabbachuun isaaniif hin jiru. Kuni immoo guutummaa dandeetti fi Jabeenya Isaa irraayyi. (Kana jechuun Dandeetti fi jabeenya guutuu waan qabuuf uumamtoota hunda Kan dhaabu, jiraachisuu fi eegu Isa.)â€™ (Bidaaâ€™tmu Al-Fawaaâ€™tmid 2/410)

Maqaaleen Rabbii gaggaariin Al-Hayy Al-Qayyum irra naannaâ€™tmu

Wanta darbe irraa maqaaleen lamaan kunniin â€™Al-Hayy Al-Qayyumâ€™ hiika maqaalee gaggaarii hunda walitti kan qabaniidha. Isaan lamaan irra maqaaleen gaggaariin naannawu. Hiikni isaanii hundi gara isaan lamaanitti deebiâ€™tmann. Sifaanni Rabbii subhaanahu maqaalee kanniin lamaanitti deebiâ€™tmann waan taâ€™tmeeff.

Maqaan â€™Al-Hayy (Jiraataa)â€™ jedhu- sifaata Zaataa walitti qaba. Sifaanni Zaata kanneen akka dhagahuu, arguu, harka, beekumsa fi kan kana fakkaatan. (Jiraataan beekumsa kan qabu, dhagahu, arguudha). Al-Qayyum immoo sifaata hojiiwwanii (Al-Afâ€™tmanna) walitti qaba. Kanneen akka uumuu, razzaquu (sooru), qananiisu, jiraachisuu, ajjeesu fi kkf. (Hiika Al-Qayyum keessaa tokko uumamtoota kan dhaabu waan taâ€™tmeeff, Inni ni uuma, ni soora, ni qananiisa, ni jiraachisa, ni ajjeesa yeroo fedhetti lamuu ni kaasa.) Kanaafi, hayyoonni gariin maqaaleen lamaan kunniin maqaalee gurguddaa yoo Rabbiin ittiin kadhatame deebii itti deebisuudha jedhan.[5]

Hirribaa fi Mugaatiin hiika maqaalee armaan olii kanniin waan faallessaniif Rabbiif hin malan

Qurâ€™tmanna keessatti â€™Allaah, Isa malee haqaan gabbaramaan hin jiru, [Inni] Al-Hayy Al-Qayyum. Mugaatis taâ€™tmee hirribni Isa hin qabu.

â€™ (Suuratu Al-Baqarah 2:255)
Hiika sadaffaa Al-Qayyum jalqabatti hin kaasne kaasun mee kutaa kana haa xumurru. â€™Hiika Al-Qayyum keessaa tokko yeroo hundaa turaa hin banneedha. Hiika kanatti sheykhul Islaama ibn Taymiyaan (rahimahullahu) akkana jechuun akeeke jira: Maqaan Al-Qayyum jedhu hiika â€™Inni kan

hin banne taâ€™TMuuâ€™• of keessatti qabata. Guutummaa Isaa booda gonkumaa hirâ€™TMuu hin taâ€™TMu. Inni duraanis turaadha, ammaa fi gara fuunduraattis turuu itti fufa, abadii azalii sifaata guutuudhaan kan ibsamuudha. (Azalii jechuun jalqabaa fi dhuma kan hin qabnee yeroo hundaa jiraataa kan taâ€™TMe.) Osoo hirâ€™TMinni itti hin argamin ykn osoo hin jijjiramin Inni yeroo hundaa turaadha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™TMaalaa Al-Qayyuum. Kanaafi, haala guutuu taâ€™TMeen Al-Qayyuum taâ€™TMuu irraa kan kaâ€™TMe hin badu, hirribni fi mugaatin isa hin qaban. Hirribaa fi mugaati keessa badiinsa hiika Al-Qayyuum faallessutu jira. Jireenyi, beekumsi fi dandeettin guutuun hirribaa fi muguu keessatti waan hirâ€™TMataniif. Nama hin rafne waliin wal bira yommuu qabamu namni rafe hanqinni beekumsaa, dandeetti, dhagahuu, arguu, dubbachuu fi kan biroo isa qunnama. Kanaafi, hirribni obboleessa duâ€™TMaati jedhama. [6]â€™• Namni rafee akka nama duâ€™TMeeti. Hanga hirribaa dammaqutti wanta naannawa isaatti raawwatamu hin beeku, hin argu, hin dhagahu, hojii biroo hojjachuu hin dandaâ€™TMu. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™TMaalaa wantoota hundaa halkanii guyyaa kan dhaabu, jiraachisu, tooâ€™TMatu, eegu, qindeessu waan taâ€™TMeef gonkumaa hin rafu, hin mugu.

Guduunfaa

âˆˆAl-Hayy jechuun **Jiraataa** jechuudha. Rabbiin subhaanahu Al-Hayy (Jiraataa) gonkumaa hin duunee fi hin banneedha.

âˆˆAl-Qayyuum jechuun Of Dandaâ€™TMaa homattu hin hagamne, wantoota hundaa kan dhaabu, jiraachisu fi eegudha. Akkasumas, Al-Qayyuum jechuun yeroo hundaa turaa gonkuma hin banneedha.

âˆˆMaqaan Al-Hayy (Jiraataa) jedhu Rabbiin jireenyaa guutuu hanqinna wayitu hin qabne akka qabu agarsiisa.

âˆˆMaqaan Al-Qayyuum jedhu immoo waa lama agarsiisa: **1ffaa**-Rabbiin gara hundaan dureessaa fi of dandaâ€™TMaa taâ€™TMuu. **2ffaa**-Dandeettin, jabeenyi fi tooâ€™TMannaan Rabbii guutuu taâ€™TMuu.

âˆˆHirribni fi mugaatin amaloota armaan olii waan faalleessaniif Rabbii oltaâ€™TMaaf hin malan.

Subhaanahu wa taâ€™TMaalaa=Inni Qulqullaaâ€™TMe oltaâ€™TMe

Kitaabban wabii

[1] Rawdatul Muhibbiin 554

[2] [Tafsiiru Qurâ€™TMaanil Kariim](#)-Faatiha wa Baqarah-3/251 ibn Usyemiin, [Fatawa Ibn Baaz](#)

[3] Tafsiiru Saâ€™TMdii-fuula 806-807

[4] [Fiqhu Al-Asmaaâ€™TMil Husnaaâ€™](#) fuula 88, Abdurazzaaq bin AbdulMuhsin Badri

[5] Madda olii

[6] [Walillahi asmaaâ€™TMul Husnaa fadâ€™TMuuhi bihaaâ€™](#) lakk. 7 fi 8, AbdulAziz bin Naasir Jaliil

Date Created

September 5, 2019

Author

admin